

Innhold

FORORD	11
1 OPPTAKT	13
Meninger og kunnskaper.	13
Likestilling – en rettighet.	15
Norge i verden	16
Virksomme forestillinger – en illustrasjon	17
2 FORSTÅELSER	19
Sentrale begreper.	19
Kjønn er grunnleggende og sammensatt	25
Faser og prinsipper.	27
Mangfold og sammenveving	32
Ulike syn og hva syn gjør	37
Oppgaver.	41
3 KREFTER OG PROSESSER	42
Biologi.	44
Oppvekst og læring	47
Samfunnsstrukturer	50
Hvor skal vi lete etter det kjønnete?	53
Pedagogikken og tiden	55
Hva er likestillingspedagogikk?	57
Oppgaver.	61
4 PEDAGOGER MØTER SEG SELV OG HVERANDRE.	63
Forstå det kjønnete	64
Observasjon og kollegaveiledning.	71

	Fremgang avhenger mye av de voksne	74
	Jakten på mannlige lærere.	77
	Oppgaver.	81
5	PEDAGOGER MØTER JENTER OG GUTTER	82
	Kjennetegn på gruppenivå.	83
	Årsaker til prestasjonsforskjeller i skolen	93
	«Den feminiserte skolen».	96
	Variasjon	99
	Mobbing og trakassering	113
	Utdanningsvalg.	116
	Oppgaver.	119
6	PEDAGOGER MØTER MØDRE OG FEDRE	121
	Vilkår for foreldreskap.	121
	Kjønnete vilkår for foreldreskap.	124
	Ulikestillingens kjennetegn	133
	Ulikestillingens konsekvenser	135
	Fagfolkernes muligheter	140
	Oppgaver.	149
7	ARBEIDSMÅTER	151
	Om arbeidsmåter	152
	Observasjon, dokumentasjon, analyse	155
	Språk	157
	Barna selv	159
	Foreldrene	161
	Modeller	163
	Innhold	165
	Tilbakemelding.	170
	Grupper.	173
	Dramatisering.	178
	Rom og materiell	181
	«Fritt valg» – en illustrasjon	183
	Oppgaver.	185

8	DET STORE SAMSPILLET	187
	Som ringer i vann	187
	Ledelse	191
	Alle har ansvar	197
	LITTERATUR	201
	STIKKORDREGISTER.	221

Forord

Mange erfaringer har fått meg til å ønske å skrive denne boken om kjønn og likestilling i pedagogisk arbeid. Egne prosjekter og praksis, særlig innen lærerutdanning, har vist et stort behov for kunnskaper. Pedagoger trenger kunnskaper når de skal møte kjønnnet identitet i seg selv og sine kolleger, i barna og i barnas foreldre, og når de skal møte kjønnete prosesser og strukturer i samfunnet. Jeg henvender meg både til studenter og til pedagoger i arbeid. Samtidig tenker jeg at tilsvarende kunnskaper er relevante for flere andre profesjoner, for eksempel for sosionomer, sykepleiere, miljøarbeidere, jurister og leger som alle fra tid til annen står overfor pedagogiske oppgaver.

Eksempler på observasjoner og arbeidsmåter er særlig hentet fra barnehagen og fra skolen, men også fra familie og arbeidsliv. Mange erfaringer er relevante på tvers av institusjonene. Jeg inviterer leserne med på en ferd inn i feltet med håp om at vi alle utvikler vår bevissthet om kjønn og likestilling. Boken er basert på utviklingsarbeid og annen praksis og på forskning, men fordi den skal dekke et bredt felt og mange spørsmål, kan den ikke gå i dybden på hvert punkt. Lesere som har behov for å komme videre på enkeltområder, skal få hjelp til å finne veien gjennom henvisninger til annen litteratur. Kildene som oppgis, kan være et sted en kan begynne å nøste.

Mange tilbakemeldinger om behovet for en slik bok har bidradd til at det har vært kjekt å arbeide med den. Mannen min, Inge Bø, og forlagets fagkonsulent har lest hele manuskriptet og gitt konstruktive tilbakemeldinger. Av alle som har vært oppmuntrende, har min redaktør i forlaget, Laila Brantenberg, stått i fremste rekke – alltid rask med å svare på henvendelser, alltid med tro på prosjektet. Takk til alle tre og til andre som har vist interesse.

Stavanger i mai 2014

Ingerid Bø

Semantisk note:

Forlaget har ønsket alle sitater på norsk. Oversettelser er mine.

- Forkortelsen a.a. står for *anført arbeid*. Det betyr at det refereres til sist anførte arbeid/kilde.
- «s. 17f.» betyr henvisning til side 17 og en side videre; «s. 17ff.» betyr side 17 og flere sider videre.
- Lover som nevnes, fins på www.regjeringen.no Offentlige utredninger og meldinger fins samme sted. Svenske offentlige utredninger fins på www.regeringen.se
- www.ssb.no er kilde til ny statistikk.